

Handläggare
Julia Böhler
Telefon: 08-50802045

Till
Järva stadsdelsnämnd

Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter

Svar på remiss från kommunstyrelsen, diarienummer KS 2025/870

Förvaltningens förslag till beslut

1. Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen
2. Järva stadsdelsnämnd beslutar om omedelbar justering

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030 till Järva stadsdelsnämnd. Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030 syftar till att stärka stadens arbete med att tillgodose de nationella minoriteterna och urfolket samernas rättigheter och riktar sig till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Handlingsplanen sträcker sig till år 2030.

Förvaltningen är överlag positiv till handlingsplanen och sättet som den konkretiserar vad förvaltningen förväntas göra i det fortsatta arbetet med att säkerställa de nationella minoriteterna och urfolkets samernas rättigheter. Förvaltningen lämnar i ärendet förslag till förtydliganden och tillägg som kan stärka handlingsplanens fokus på förändrade arbetsätt och vikten av att skapa utrymme för reflektion i MR-arbetet.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har remitterat Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030 till Järva stadsdelsnämnd.

fastställda både i svensk lag och i olika internationella överenskommelser. Staden har även en lagstadgad skyldighet att anta mål och riktlinjer för sitt minoritetspolitiska arbete.

Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030 ersätter Stockholms stads riktlinjer för arbetet med nationella minoriteters rättigheter (Dnr KS 2018/000069). Handlingsplanen utgör Stockholms stads mål och riktlinjer för stadens minoritetspolitiska arbete.

Stadsledningskontoret har under framtagandet av handlingsplanen inhämtat synpunkter från kommunstyrelsens råd för nationella minoriteters rättigheter. Staden har även genomfört en konsultation med företrädare för det samiska folket.

Staden har under en längre tid bedrivit ett aktivt minoritetspolitiskt arbete och vidtagit en rad åtgärder för att stärka de nationella minoriteterna och urfolket samernas tillgång till sina rättigheter men utvecklingsbehov kvarstår. Företrädare för de nationella minoriteterna har till exempel påtalat att ytterligare insatser krävs för att öka medarbetares kunskap om nationella minoriteters rättigheter, historia och utsatthet för olika former av rasism för att stärka arbetet för enskilda att utveckla och bibehålla sin kulturella identitet och för att stärka de nationella minoriteternas möjlighet till delaktighet och inflytande.

Ärendet

Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030 syftar till att stärka stadens arbete med att tillgodose de nationella minoriteterna och urfolket samernas rättigheter och riktar sig till samtliga nämnder och bolagsstyrelser. Handlingsplanen sträcker sig till år 2030. Det övergripande målet med handlingsplanen är: *Staden säkerställer att nationella minoriteter och urfolket samerna har full tillgång till sina rättigheter.*

Handlingsplanen är kopplad till Stockholms stads program för de mänskliga rättigheterna (MR-programmet) och utgår från MR-programmets tre fokusområden: kunskap och information, välfärd och service och delaktighet och inflytande. Till varje fokusområde hör ett antal mål som tar sikte på önskvärda förflyttningar bland annat utifrån stadens lagstadgade skyldigheter enligt minoritetslagstiftningen och de synpunkter som har framkommit i samråd med företrädare för de nationella minoriteterna och konsultation med företrädare för det samiska folket:

- **Kunskap och information**

- Stadens medarbetare bemöter nationella minoriteter respektfullt och anpassat efter individens behov samt känner till det offentligas särskilda skyldigheter gentemot de nationella minoriteterna och urfolket samerna.
  - Stadens medarbetare har god kunskap om nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter och vad det innebär för verksamheternas skyldigheter.
  - Stadens medarbetare har god kunskap om historiska skeenden som påverkat de nationella minoriteterna och om minoriteternas samtida utsatthet för rasism och diskriminering.
- Staden når personer som tillhör en nationell minoritet och urfolket samerna med information om deras rättigheter.
  - Stadens verksamheter prövar och använder olika metoder för att sprida information om de nationella minoriteterna och urfolket samernas rättigheter.
- **Välfärd och service**
  - Stadens verksamheter synliggör och främjar de nationella minoriteternas språk och kultur.
    - Stadens verksamheter synliggör och främjar regelbundet de nationella minoriteternas språk och kultur inom den ordinarie verksamheten.
    - Staden utvecklar mötesplatser utifrån minoriteternas behov.
    - Stadens verksamheter har långsiktiga samarbeten med civilsamhället kring åtgärder som synliggör och främjar de nationella minoriteternas språk och kultur.
    - Skolor har ett tillgängligt och målgruppsanpassat erbjudande för modersmålsundervisning.
    - Förskolor arbetar med modersmålsstöd för nationella minoriteter utifrån behov.
  - Service, förskola och äldreomsorg erbjuds på nationella minoritetsspråk och ger de nationella minoriteterna möjlighet att upprätthålla och utveckla sin kulturella identitet.
    - Staden har en aktuell bild av utbud och efterfrågan av verksamheter inom äldreomsorg och förskola på nationella

minoritetsspråk eller med en kulturell inriktning med koppling till de nationella minoriteterna.

- Stadens verksamheter har kännedom om befintlig personal med språk och/eller kulturkompetens samt verkar för att stadens behov av språkkompetens tillgodoses.
  - Staden utvecklar behovsanpassade lösningar inom förskola och äldreomsorg för att ge de nationella minoriteterna möjlighet att utveckla och upprätthålla sin kulturella identitet.
- **Delaktighet och inflytande**
    - Nationella minoriteter och urfolket samerna har delaktighet och inflytande i frågor som berör dem.
      - Staden genomför samråd med de nationella minoriteterna och konsultationer med urfolket samerna utifrån stadens struktur för delaktighet och inflytande och minoriteternas behov och önskemål.
    - Verksamheter som möter medborgare har god kunskap om nationella minoriteters upplevelser av stadens välfärd och service.
      - Staden inhämtar systematiskt erfarenheter från individer som nyttjar verksamheter som berör nationella minoriteter och vidtar åtgärder utifrån det.

Enligt handlingsplanen ska nämnder och bolagsstyrelser i samband med ordinarie uppföljningsprocesser synliggöra resultat och utmaningar i arbetet med nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelning administration och stadsmiljö.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är överlag positiv till handlingsplanen och sättet som den konkretiserar vad förvaltningen förväntas göra i det fortsatta arbetet med att säkerställa de nationella minoriteterna och urfolkets samernas rättigheter.

Förvaltningen ser positivt på sättet som handlingsplanen förtydligar vilka andra lagar (förutom minoritetslagstiftningen) som reglerar stadens verksamheter och som innehåller bestämmelser med relevans för de nationella minoriteternas rättigheter så som

Språklagen (2009:600), Skollagen (2010:800), Socialtjänstlagen (2001:453) och Bibliotekslagen (2013:801).

I handlingsplanen anges att staden enligt socialtjänstlagen ”ska verka för att det finns personal med kunskaper i finska, jiddisch, meänkieli, romani chib eller samiska där detta behövs i omvårdnaden om äldre människor”. Förvaltningen ser vikten av socialtjänstverksamheterna verkar för att det finns personal med dessa språkkunskaper. Förvaltningen har samtidigt flera utmaningar med kompetensförsörjningen inom äldreomsorgen idag (både avseende utbildning och språkkunskaper). För att säkerställa efterlevnaden av den här bestämmelsen i socialtjänstlagen anser förvaltningen att staden i större utsträckning behöver anta ett helhetsperspektiv och hitta gemensamma arbetssätt och lösningar för att möta dessa kunskapsbehov. Det här är konkretiserar också vad berörda fackförvaltningar och stadsdelsförvaltningar kan samarbeta kring i genomförandet av handlingsplanen. Därtill skulle handlingsplanen, särskilt med tanke på fokusområdet *Kunskap och information*, kunna förtydliga kopplingen mellan MR-arbete och kompetensförsörjningsarbetet i stadens verksamheter. MR-program och tillhörande handlingsplaner kan till exempel bli ett viktigt underlag i kompetensanalysen som är en del av arbetet med att ta fram kompetensförsörjningsplaner.

I handlingsplanen anges att det i samråd med de nationella minoriteterna har lyfts att det på grund av en lång ”språkbytesprocess” finns många personer som inte behärskar minoritetsspråk, men som ändå identifierar sig med en nationell minoritetsgrupp. Enligt handlingsplanen har minoritetsföreträdare därför betonat värdet av insatser som möjliggör utveckling och upprätthållande av en kulturell identitet oberoende av språk inom förskolan och äldreomsorgen. Förvaltningen föreslår att det förtydligas vad som avses med ”språkbytesprocess” i handlingsplanen. En definition av begreppet kan också bidra till ökad förståelse för historiska och samhällsliga faktorer (så som assimileringspolitik) som påverkat användandet av de nationella minoritetsspråken samt betydelsen av att arbeta för att främja dessa språk.

I handlingsplanen anges vidare att ”verksamheter som arbetar med ärendehandläggning, förskola eller äldreomsorg ansvarar för att säkerställa aktuell kunskap om befintlig personal inom den egna verksamheten som kan och vill använda sig av sin språkkompetens i minoritetsspråk i sitt arbete. Detta kan till exempel göras genom enkäter till medarbetare eller system där privata utförare kan anmäla befintlig personal med språkkompetens.” Förvaltningen ser positivt på att se över personalens kompetens men önskar ett förtydligande

kring vad som avses med ”system där privata utförare kan anmäla befintlig personal med språkkompetens”. Om det finns sådana system i stadens verksamheter idag vore det bra om dessa lyftes fram som exempel i handlingsplanen.

Förvaltningen ser även en möjlighet att öka handlingsplanens tillgänglighet och användarvänlighet genom att bryta upp eller korta några av de långa meningar som återkommer i avsnitten om fokusområdena.

Förvaltningen anser slutligen att innebörden av ett normkritiskt och intersektionellt perspektiv skulle kunna förtydligas i handlingsplanen och/eller genom hänvisning till vidare läsning. Både normkritik och intersektionalitet kan som teori och metod bli utgångspunkt och stöd i arbetet med att anta nya arbetssätt bortom enskilda aktiviteter och insatser. Intersektionalitet pekar på hur konstruktionen av makt och ojämlikhet pågår hela tiden och involverar individer, ideologier, vedertagen kunskap och diskurser. Som teori och metod påtalar intersektionalitet vikten av att reflektera över hur makt blir till, och identifiera centrala maktordningar (så som kön, klass, etnicitet) i processer som skapar och upprätthåller maktrelationer och ojämlikhet. Arbetet med att förverkliga de mänskliga rättigheterna handlar om att förändra/utmana historiska och samtida relationer av makt och ojämlikhet. Det handlar även om att vara uppmärksam på hur maktrelationer, maktutövning och ojämlikhet tar sig i nya uttryck. Stadens verksamheter är inbegripna i att skapa och upprätthålla maktrelationer och MR-arbetet kräver utrymme för kritisk reflektion kring välfärdens, den offentliga verksamhetens, roll i att både legitimera och naturalisera och utmana/motverka utsatthet och ojämlikhet. Den assimileringspolitik som svenska staten bedrivit gentemot de nationella minoriteterna är ett exempel på sådan legitimering och naturalisering. Förvaltningen anser att handlingsplanen, genom att lyfta intersektionalitet som teori och metod, ytterligare kan betona vikten av att skapa den här sortens utrymme att stanna upp och kritiskt reflektera över arbetet och dess effekter.

Förvaltningen föreslår att Järva stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande och överlämnar det till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Toni Mellblom
Stadsdelsdirektör
Järva stadsdelsförvaltning

Jonas Eliasson
Avdelningschef
Järva stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030
2. Följebrev - Handlingsplan för nationella minoriteter och urfolket samernas rättigheter 2030

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Toni Mellblom, Stadsdelsdirektör	2025-11-04
Jonas Eliasson, Avdelningschef	2025-11-04